

Miljøforvaltningens prioriterte EU/EØS-saker i 2025

1. Innledning

Miljøforvaltningen har store oppgaver knyttet til EU/EØS. Formålet med dette notatet er å gi et overblikk over utviklingen i EU samt forankre prioriterte oppfølgingssaker i 2025.

Kommisjonen introduserte den grønne given i 2019 som en ny vekstmodell basert på en ren og sirkulær økonomi for å transformere EU til en moderne, ressurseffektiv og konkurransedyktig økonomi med ingen netto utslipp av klimagasser innen 2050. Den grønne given er fulgt opp med omfattende politikkutvikling på tvers av økonomien. Dette inkluderer områder som ren energiforsyning, industri, produksjon og forbruk, storskala infrastruktur, transport, natur, mat og landbruk, bygg og anlegg, beskatning og sosiale fordeler.

Det er i de senere år utviklet tverrgående politikk og lovgivning som omfatter flere formål samtidig. Tiltak innenfor klima og miljø skal også svare på Europas behov for sikkerhet for energi og kritiske råmaterialer, samt bidra til økt konkurranseevne, motstandskraft og jobbskaping. Dette har utvidet betydningen av det indre markedet. Det grønne skiftet inngår i Draghi- og Letta-rapportene som tar for seg henholdsvis Europas fremtidige konkurranseevne og videreutviklingen av det indre markedet.

De nye politikk- og lovgivningsgrepene i EU utfordrer det norske forvaltningsapparatet med hensyn til politikkutvikling, organisering og lovgivningsstrukturer. Kapasiteten blir også utfordret av mengden regelverk og det økte behovet for sektorovergrepene koordinering.

Eldring-utvalgets rapport (NOU 2024: 7 Norge og EØS: Utvikling og erfaringer) ga en treffende beskrivelse av EUs stadig mer omfattende og komplekse sektorovergrepene regelverksutvikling for grønn omstilling. Rapporten gir klare råd om styrket styring og koordinering av EU/EØS-arbeidet for bedre ivaretagelse av norske interesser. En EFTA-rapport fra juli 2024 ga ny innsikt i hvordan nye og tverrsektorielle EU-initiativer og rettsakter utvider forståelsen av det indre marked og EØS, på en måte som ytterligere underbygger behovet for å se tidlig, helhetlig og strategisk på sammenhenger og konsekvenser av nytt EU-regelverk. Miljøforvaltningen jobber løpende med å videreutvikle eget EU/EØS-arbeid og vil bidra til mer systematisk og effektivt EU/EØS-arbeid i saker som omfatter flere sektormyndigheter.

Europas grønne giv har ført til en betydelig skjerping og oppdatering av EUs klima- og miljøpolitikk i de senere år, og en stor mengde regelverk vurderes nå av miljøforvaltningen for innlemmelse i EØS-avtalen og gjennomføring i Norge. Samtidig blir det viktig å følge med på videreutviklingen av EUs klima- og miljøpolitikk under ny Europakommisjon. Ny politikk- og regelverksutvikling vil supplere den grønne given, som fortsatt står fast og skal følges opp på EU-nivå og i landene fremover.

2. Videreutvikling av EUs klima- og miljøpolitikk 2025-2029

Kommisjonspresident von der Leyen har ytterligere styrket den sektorovergripende tilnærmingen i sin andre periode. Alle kommissærer har fått i oppdrag å bidra til at EU når klimamålene for 2030 og målet om klimanøytralitet i 2050. Visepresident Teresa Ribera (Spania) blir ekstra viktig for klima og miljø med sitt overordnede ansvar for en *ren, rettferdig og konkurransekraftig omstilling*. Flere kommissærer har i tillegg fått konkrete oppdrag om å samarbeide om ulike tverrgående leveranser på området.

Avkarbonisering kobles stadig tettere til konkurransekraft. Som kommissær for *klima, netto null og ren vekst* skal Wopke Hoekstra (Nederland) sikre gjennomføring av EUs klimamål for 2030 samt forankre et nytt EU- mål om 90% utslippskutt i 2040, med en dertil hørende ny klimapolitisk «arkitektur» for perioden etter 2030. En styrket kobling mellom klima og industri skal sikres gjennom en *Clean Industrial Deal* med formål å forenkle, investere i og sørge for rimelig, bærekraftig og sikker tilgang til energi og råmaterialer. Gjennom EUs innovasjonsfond skal deler av inntektene fra klimavotesystemet ETS drive avkarbonisering i sentrale sektorer, og *strategien for industriell karbonhåndtering* skal videreutvikles. Klimakommissæren skal også lede arbeidet med en *europaisk klimatilpasningsplan*, styrke rammeverket for en sosial og rettferdig omstilling samt motvirke den økende trenden med desinformasjon på klimaområdet.

Miljøkommissærens nye tittel speiler også kommisjonens politiske prioriteringer. Som kommissær for *miljø, vannrobusthet og en konkurransedyktig sirkulær økonomi* skal Jessika Roswall (Sverige) fremme en lov om sirkulær økonomi som skal øke etterspørselen etter sekundære råmaterialer og skape et indre marked for avfall, med særlig fokus på kritiske råmaterialer. Arbeidet med å oppnå et indre marked for bærekraftige produkter skal trappes opp, og det skal lages en oppdatert strategi for bioøkonomi. En *kjemikalieindustripakke* skal bidra til forenkling av EUs kjemikalieforordning REACH og klargjøring for gruppen av «evighetskjemikalier» PFAS. Det skal lages en *europaisk strategi for vannrobusthet* og jobbes videre med incentiver for naturpositive tiltak, naturkreditter og økt involvering fra privat sektor for å ta vare på naturen. EUs miljøkommissærer har over tid også hatt ansvar for havsaker. Dette er nå endret i og med utnevnelsen av en egen kommissær for hav og fiskeri.

Kommisjonens konkurranseevnekompass ble lagt frem i januar 2025 som et felles rammeverk for koordinert politikk og innsats for å svare på utfordringene i Draghi-rapporten. Kompasset har 3 pillarer: redusere innovasjonsgapet, et felles veikart for avkarbonisering og konkurranseevne, redusere avhengigheter og øke sikkerhet. Klima- og miljødimensjonen inngår i alle 3 pillarer. Regelverksforenkling er identifisert som et horisontalt grep som skal styrke konkurranseevnen i alle sektorer. Det skal i første omgang legges frem en lovpakke som skal forenkle og samordne tre sentrale regelverk for EUs grønne giv og menneskerettigheter; bærekraftsrapportering (CSRD), taksonomien og aktsomhetsdirektivet (CSDDD).

3. Situasjonsbilde: klima- og miljøregelverk i prosess

Miljøforvaltningen håndterer for tiden en stor mengde saker som skal vurderes for innlemmelse i EØS-avtalen.

«VEDTATT» REGELVERK		EU-KOMMISJONENS FORSLAG FORELIGGER	FORSLAG KOMMER
<p>Miljømyndighetenes hovedansvar</p> <ul style="list-style-type: none"> • EUs klimavotetdirektiv • LULUCF-forordning • Innsatsfordelingsforordning • Forordning fornybart skipsdrivstoff • Forordning fornybart flydrivstoff • Ozonforordning • F-gass forordning • EUs sosiale klimafondforordning • Luftkvalitetsdirektivene • Forordning om sertifisering av karbonfjerning • Grensekryssforordningen • Batteriforordningen • Økodesignforordningen • Emballasjeforordningen • POPs-forordning • CLP-forordning • Kvikksølvforordningen • Industriutslippsdirektivet • Avløpsdirektivet • Forordning for avskogingsfrie råvarer og produkter • Naturrestaureringsforordning • Forordning om europeiske miljøregnskaper 	<p>Annet departements hovedansvar</p> <ul style="list-style-type: none"> • Forordning om CO₂-standard for utslipp fra kjøretøy • Karbonrensejusteringsmekanismen (CBAM) (ansvar ikke avklart) • Fornybardirektiv • Energieffektiviseringsdirektiv • Direktiv for infrastruktur for alternative energibærere i transport • Forordning om metan i energisektoren • Forordning om netto nullindustri (Net Zero Industry Act) • Direktiv om felles ladere • Forordning om kritiske råmaterialer (CRMA) • Direktiv om retten til reparasjon • Byggeverforordningen • Direktiv om forbrukervern i det grønne skiftet • Miljøkrimdirektiv • Direktiv om selskapers bærekraftsrapportering (CSRD) • Taksonomiforordningen • Offentliggjøringsforordningen (SFDR) • Aktsomhetsdirektiv (CSDDD) 	<p>Miljømyndighetenes hovedansvar</p> <ul style="list-style-type: none"> • Forordning om forebygging av tap av plastpellets • Rammedirektiv om avfall • Kjøretøyforordningen • Jorddirektiv • Vaskemiddelforordningen • Leketøyforordningen • Direktiv om omfordeling av oppgaver på kjemikalieområdet til EUbyråene • Direktiv om prioriterte stoffer i overflatevann • Direktiv om stoffliste under grunnvannsdirektiv • Forordning om overvåkning av skog <p>Annet departements hovedansvar</p> <ul style="list-style-type: none"> • Direktiv knyttet til miljøpåstander og miljømerker (Green Claims) 	<ul style="list-style-type: none"> • REACH-forordningen • Ny forordning om forbud mot eksport av farlige kjemikalier som er forbudt i EU <p>Evalvert*</p> <ul style="list-style-type: none"> • Støydirektiv • Slamdirektiv <p>Evaluerer pågår**</p> <ul style="list-style-type: none"> • Miljøansvarsdirektiv • Direktiv om EE-avfall <p><i>*Evalvert betyr at det har vært en form for evaluering, for eksempel gjennomgått (refit). Neste trinn er at kommisjonen konkluderer med om de skal legge fram forslag til endringer.</i></p> <p><i>**Evaluerer pågår betyr at vi venter fortsatt på at regelverket blir evaluert før eventuelt nytt forslag blir presentert</i></p> <p>Sist oppdatert 17.01.2025</p>

Boksen over gir et samlet bilde av status for sentrale EU-basisrettsakter under den grønne given. Figuren viser både rettsakter som miljøforvaltningen er hovedansvarlig for og rettsakter hvor et annet departement har hovedansvar, men hvor miljøforvaltningen har ansvar for deler av regelverket eller det grenser opp mot regelverk på våre områder. Det dreier seg om over 50 nye eller reviderte basisrettsakter som helt eller delvis kan innlemmes i EØS-avtalen i årene som kommer. Noen av basisrettaktene skal revideres i løpet av de kommende årene.

Boksen omfatter ikke den store mengden underliggende og utfyllende regelverk som nå skal utvikles under basisrettsaktene. For eksempel er det over 30 underliggende rettsaker under både det reviderte klimavotetdirektivet og batteriforordningen, mens det under økodesignforordningen skal utvikles økodesignkrav for en rekke produkter og mellomprodukter i årene som kommer. Disse skal omfatte et bredt spekter av produkttegenskaper, ytelses- og informasjonskrav gjennom hele produktets verdikjede.

Boksen sier heller ikke noe om varslede nye initiativer fra den nye kommisjonen (beskrevet i punkt 2 og 4). Den nye kommisjonens arbeidsprogram er ved inngangen av 2025 ennå ikke lagt frem.

Selv om mange rettsaker er ukompliserte for Norge, så er hovedbildet at EU-regelverket er gjennomgående blitt mer omfattende, sektorovergrepene og komplekst enn tidligere.

Enkeltrettsakter skal ofte ivareta flere formål samtidig og inngår gjerne i et samspill med annet regelverk, som for eksempel «Klar for 55»- pakken og produktrammeverket. Mange rettsakter omfatter elementer som er både innenfor og utenfor EØS-avtalen, med handelsaspekter og forhold til tredjeland som eksempler på sistnevnte. I dette ligger at konkrete regelverk må forstås i en større sammenheng og at norske interesser må vurderes bredt og tversektorielt.

En stadig større del av klima- og miljøregelverket er del av det indre markedet, som i økende grad utvikles til et verktøy også for grønn omstilling. Målet er ikke lenger bare at det indre marked skal fungere effektivt som marked, men at eksistensen av et velfungerende effektivt indre marked, blant annet med operasjonalisering av sirkulær økonomikrav, nå er blitt som et virkemiddel i seg selv i den store omstillingsprosessen. Dette fordrer også god og effektiv koordinering mellom berørte sektormyndigheter for bred ivaretagelse av norske interesser.

EUs regelverk på naturområdet er også styrket under den grønne given (naturrestaurering, avskoging, hhv. skog – og jordovervåking). Naturforvaltning er ikke en del av EØS-avtalen men det er innlemmet rettsakter av betydning for naturmangfold, for eksempel vanndirektivet.

4. Hva skal miljøforvaltningen prioritere i 2025?

Den store mengden saker gjør det ekstra viktig for miljøforvaltningen å prioritere innsats og ressurser i EU/EØS-arbeidet. KLD og Miljødirektoratet identifiserer derfor hvert år enkelte saker som det skal jobbes særskilt med. Det dreier seg i hovedsak om nye politikk- og regelverksforslag som er under utvikling i EU-systemet. Det er viktig at vi tidlig setter oss inn i hva som kommer for å kunne gjøre norske synspunkter kjent, helst før kommisjonen legger frem et forslag. Det er i denne fasen handlingsrommet for å påvirke regelverket er størst.

I krevende saker som ligger an til å bli vanskelige for norske forhold er det ekstra viktig å reagere raskt og bygge opp et kunnskapsgrunnlag som basis for tidlig dialog med EU. Når regelverk først er vedtatt i EU fortsetter dialogen med kommisjonen innenfor rammen av EFTA/EØS-samarbeidet. I denne fasen er det et høyst begrenset rom for å oppnå særskilte tilpasninger.

Det er også viktig å sette seg inn i den nye kommisjonens overordnede politiske prioriteringer og initiativer som gir opphav til nytt regelverk, slik at vi forstår helheten i og sammenhengen mellom rettsaktene som skal utvikles i årene som kommer.

I 2025 vil miljøforvaltningen prioritere følgende saker:

Clean Industrial Deal - meldingen som etter planen skal legges frem i februar 2025 vil utgjøre en ramme for utvikling av ny politikk og muliggjørende rammebetingelser knyttet til omstilling innenfor industri, energi, klima og miljø. I tråd med Eldring- utvalgets anbefalinger vil KLD samarbeide tett med NFD (som har hovedansvar for Clean Industrial Deal), ED og andre berørte departementer om å identifisere og formidle norske interesser overfor EU i en tidlig fase. KLD vil samtidig ta et hovedansvar for norsk oppfølging av *Circular Economy Act*

og *Chemicals Industry Package*, som begge utgjør varslede leveranser under Clean Industrial Deal.

Sirkulær økonomi er avgjørende for at EU skal kunne nå sine klimamål, hindre tap av natur og redusere forurensning. Dette er løftet som et viktig grep i Letta-rapporten om modernisering av EUs indre marked og i Draghi-rapporten om hvordan Europa kan styrke sin globale posisjon i møte med økende konkurranse og geopolitiske utfordringer.

Forslaget til den nye ***Circular Economy Act*** er varslet i slutten av 2026. Miljøforvaltningen følger forarbeidet i kommisjonen, blant annet gjennom deltakelse på et høynivåmøte i januar 2025, og ser positivt på tiltak som kan gi økt etterspørsel etter sekundære råvarer og skape et indre marked for avfall. For Norge er det viktig at det i å stimulere markedet for sekundære råmaterialer, også ligger en strengere regulering av helse- og miljøfarlige kjemikalier. Tilstedeværelse av og manglende informasjon om slike stoffer er et hinder for overgangen til en sirkulær økonomi, og det må stilles samme krav til miljøgifter og andre farlige stoffer i produkter produsert av primær og sekundær råvare.

Økodesignforordningen fra 2023 inkluderer "alle" produkter med svært få unntak og er en hjørnestein i å lage et mer bærekraftig produksjons- og forbruksmønster med høyere ressurseffektivitet, og derigjennom en sirkulær økonomi som reduserer det globale klima- og miljøfotavtrykket fra EUs økonomi. Den utgjør et overordnet rammeverk for fastsettelse av økodesignkrav for å fremme miljømessig bærekraftige produkter, og for å tilpasse produkters livsløp til en klimanøytral, ressurseffektiv og sirkulær økonomi som reduserer avfall. Kommisjonen legger frem en første arbeidsplan i april 2025 over produktgrupper som skal prioriteres først. Ifølge forordningen vil dette omfatte jern, stål, aluminium, tekstil, møbler, dekk, vaskemidler, maling, smøremidler, kjemikalier, energirelaterte produkter, IKT-produkter og andre elektroniske produkter.

Landene i EØS-området vil i tillegg måtte gjennomføre målrettede krav for å redusere klima- og miljøavtrykket gjennom hele verdikjeden i 7 prioriterte produktområder, nemlig batterier og kjøretøy, emballasje, tekstiler, plast, elektroniske og elektriske produkter, mat og byggematerialer, alle rettet mot å bidra til de ovennevnte målene.

Kommisjonen ser den grønne og den digitale omstillingen i sammenheng. Digital omstilling er blant annet sentralt i produktrammeverket. Dokumentasjon og informasjon ut til brukere og markedet om produktenes bærekraftsegenskaper skal bli mer pålitelig, harmonisert og tilgjengelig gjennom et nytt digitalt produktpass. Dette blir også et verktøy for offentlige tilsynsmyndigheter.

Kommisjonens ***Chemicals Industry Package*** skal legges frem mot slutten av 2025. Norge har over tid jobbet for et høyt ambisjonsnivå i EUs kjemikaliepolitikk. Varslede tiltak i kjemikalieindustripakken er forenkling av EUs kjemikalieforordning REACH og klargjøring om gruppen av PFAS-er (såkalte evighetskjemikalier). Forslag til revisjon av REACH, som er svært forsinket, kommer dermed med denne pakken. Norge var i 2023 medforslagsstiller for et omfattende restriksjonsforslag mot hele gruppen av PFAS-er (over 10 000 stoffer). KLD vil i samarbeid med andre EU-land jobbe for at kjemikalieindustripakken ikke medfører en

svekkelse av REACH eller et mindre omfattende PFAS-forbud, slik deler av industrien ønsker.

Clean Industrial Deal skal også være et viktig muliggjørende rammeverk for oppnåelse av EUs klimamål i 2030, og **EUs nye 2040-mål**. Kommisjonens lovforslag om et 90% -mål i 2040 ventes tidlig i 2025. Norge vil følge tett med på denne prosessen. Vi er ikke del av EUs klimamål men deltar i klimaregelverket som skal gjennomføre målet. Med nytt klimamål starter også arbeidet med videreutviklingen av EUs klimapolitikk for perioden etter 2030, herunder en revisjon av klimakvotesystemet som også utgjør en hjørnestein i norsk klimapolitikk.

Arbeidet med å avklare norsk tilknytning til deler av det **reviderte klimaregelverket mot 2030** fortsetter i 2025. I 2019 ble EU, Norge og Island enige om å samarbeide om oppnåelse av våre respektive klimamål for 2030 under Parisavtalen. De respektive 2030-målene ble i ettertid forsterket. EU har revidert sitt klimaregelverk for å gjøre dette «klar for 55» - prosentmålet. Regjeringen ønsker å videreføre klimasamarbeidet med EU og jobber for å avklare om, og eventuelt på hvilke vilkår, de ulike delene av det reviderte klimaregelverket mot 2030 vil gjøres gjeldende for Norge. EFTA/EØS-landene har allerede innlemmet og gjennomført vesentlige deler av det reviderte klimakvotedirektivet. Dette arbeidet fortsetter i 2025, og vil særlig være knyttet til underliggende rettsakter samt til EUs nye kvotesystem for bygg, veitrafikk og andre sektorer (ETS2), samt det sosiale klimafondet. Dialogen med EU om vår tilknytning til skog- og arealbruksregelverket (LULUCF) og innsatsfordelingsforordningen som fastsetter nasjonale mål for utslippskutt innenfor ikke-kvotepliktig sektor (transport, jordbruk, avfall, bygg og deler av industri- og petroleumssektoren) fortsetter i 2025.

Regjeringen har gått inn for at forordningen om **karbongrensejusteringsmekanismen** (Carbon Border Adjustment Mechanism, CBAM) innføres i Norge. EU vedtok i 2023 å innføre CBAM med full virkning fra 1. januar 2026. Målet med CBAM er å unngå karbonlekkasje og bidra til å stimulere andre land til å redusere sine utslipp. Rettsakten er ved inngangen av 2025 til vurdering hos EØS-EFTA-statene. Kommisjonen legger opp til en revisjon av CBAM i 2025.

Den **europaiske strategien for vannrobusthet** ventes å dekke ulike tema som vannsikkerhet og effektiv bruk av vann, rent vann (forurensing), beskyttelse og restaurering av vannets syklus (naturmangfold og økosystemtjenester) og klimatilpassing (naturbaserte løsninger for flom og tørke). Strategien vil henge tett sammen med og være en videreutvikling av EUs eksisterende vannregelverk, der både rammedirektivet for vann, drikkevannsdirektivet, avløpsdirektivet, nitratdirektivet og industriutslippsdirektivet er del av EØS-avtalen og gjennomført i Norge. Strategien og eventuelle nye eller endrede rettsakter den resulterer i, vil derfor kunne ha relevans for vannforvaltningen i Norge.

5. Innlemmelse i EØS-avtalen

Norges grønne omstilling er avhengig av at samme regelverk innføres mest mulig samtidig i Norge og EU. Dette er avgjørende for å nå klima- og miljømål og for å sikre like rammevilkår for norske aktører som opererer innenfor europeiske markeder.

KLD har over tid hatt et relativt lite «etterslep» av rettsakter med forsinket innlemmelse i EØS-avtalen. Dette bildet er i ferd med å forandre seg med det store volumet av rettsakter som er vedtatt under Europas grønne giv i de senere år.

I takt med at EU tar nye regulatoriske grep reises også nye typer spørsmål i EØS-sammenheng. For eksempel er skillet mellom det indre markedet og områder som faller utenfor EØS-avtalen blitt mindre skarpt enn før, blant annet som følge av EUs digitale transformasjon. Single Window for Customs-reguleringen skal ikke bare tjene tollformål, men grensekontroll av produkter etter økodesignregelverket og annet produktregelverk m.v.. Det skal etter hvert også være knutepunkt for ulike fagmyndigheters kontroll og samarbeid, så vel som å utgjøre en «one stop shop» for næringslivets innmelding av opplysninger til myndighetene. Det er ekstra viktig å identifisere denne typen spørsmål tidlig slik at det kan finnes løsninger for EØS/EFTA-landene og vi unngår å svekke det indre markedet gjennom forsinket innlemmelse i EØS-avtalen. Det må i slike tilfeller gjøres mer helhetlige vurderinger av norske interesser, inkludert konsekvenser av ikke-innlemmelse av regelverk i EØS-avtalen.

EUs regelverk er gjennomgående ambisiøst. Flere saker blir krevende å følge opp i Norge. Eksempler på dette er det reviderte avløpsdirektivet og materialgjenvinningmålene som er satt for 2020 og 2025.

EFTA spiller en viktig rolle for å klargjøre vedtak om innlemmelse i EØS-avtalen. Det kreves i mange tilfeller utstrakt samarbeid for å klarere posisjoner mellom EØS/EFTA-landene og for å komme til enighet med Kommisjonen. KLD leder arbeidet i EFTAs miljøarbeidsgruppe og har et tett og løpende samarbeid med EFTA og de andre EØS/EFTA-landene på enkeltsaker. EFTA har innstilt seg på en økt mengde komplekst regelverk og jobber stadig mer systematisk og strategisk for å håndtere tverrgående problemstillinger. EFTA gjør også en viktig jobb for økt forståelse og styrket håndtering av horisontale utfordringer som følge av at indre markedsregulering kobles til områder som er utenfor EØS-avtalen.

Kommisjonen har i de senere år styrket sin forvaltning av EØS-avtalen. Regjeringen jobber for å redusere Norges samlede etterslep.

6. Gjennomføring og etterlevelse (ESA)

Den nye kommisjonen gir høy prioritet til gjennomføring og overholdelse av vedtatt regelverk. Kommisjonen følger opp manglende gjennomføring i EU-landene, hvor miljøregelverk utgjør en relativt stor andel av traktatbruddssakene. Grønn omstilling er også et prioritert område for ESA som overvåker gjennomføringen i EØS/EFTA-landene.

EØS-regelverket bidrar bare til klima- og miljøforbedringer dersom det gjennomføres og overholdes. Samtidig kan regelverket ofte forstås på ulike måter og det kan være ulike måter å gjennomføre det på. Her kan også ulike regelverkstradisjoner innen EØS spille inn.

Effektiv, korrekt og rettidig nasjonal gjennomføring av EØS-rettsakter på klima- og miljøområdet en viktig prioritering for miljøforvaltningen i 2025.

KLD har relativt mange pågående ESA-saker. Det er stor forskjell på disse. Noen er oppstått på bakgrunn av klager, andre handler om at ESA stiller spørsmålstegn ved norsk gjennomføring eller praktisering og overholdelse av krav i ulike regelverk.

KLD har tett dialog med ESA og jobber strategisk for å skille mellom saker med reell og viktig rettslig, politisk eller miljømessig uenighet, og saker der vi bør kunne komme fram til en felles forståelse raskt. I mange ESA-saker kommer vi frem til en felles forståelse av hvordan EØS-regelverket skal forstås, gjennomføres og praktiseres, og eventuelt videre oppfølging i tråd med dette. Andre ganger tar ESA saken videre. På miljøområdet har ESA gjennom årene brakt tre saker mot Norge inn for EFTA-domstolen, hvorav vi fikk medhold i en sak.

7. Hvordan miljøforvaltningen jobber med EU/EØS

KLD deltar på flere europeiske politiske arenaer, herunder EUs halvårige uformelle klima- og miljøministermøter som EUs formannskapsland inviterer til. Norge har også sluttet seg til frivillige nettverk av EU-land som jobber politisk for å søke ambisjon i henholdsvis klimapolitikken (Green Growth Group) og på kjemikalieområdet (REACH-up). Disse nettverkene møtes på politisk nivå fire ganger i året i forbindelse med EUs miljørådsmøter.

KLD deltar i kommisjonens "European Climate Policy Group" og i "High-level forum on Governance and Compliance" på miljøområdet. KLD deltar på høyt nivå i kommisjonens arbeidsgruppe for sirkulær økonomi og på "direktørmøter" i formannskapslandene på områder som vann, hav og naturforvaltning. KLD sitter i styret i EUs kjemikaliebyrå (ECHA).

Miljødirektoratet deltar i dette europeiske direktoratsnettverket (EPA) og representerer Norge i EUs miljøbyrå (EEA), i de vitenskapelige komiteene og arbeidsgruppene i ECHA, og i arbeids- og ekspertgrupper under den felles europeiske strategien for gjennomføringen av vanndirektivet (CIS). Riksantikvaren deltar i kommisjonens ekspertgruppe for kulturarv i tråd med føringer i kulturmiljømeldingen. Riksantikvaren deltar også i det europeiske nettverket European Heritage Heads forum (EHHF) for direktoratsledere innen kulturarv, og leder der komiteen European Heritage Legal Forum (EHLF) som følger med på og deler høringsinnspill til direktiver fra EU som kan få konsekvenser for kulturmiljø.

Miljøforvaltningen deltar i om lag 50 av kommisjonens ekspertgrupper som jobber med utviklingen av eksisterende regelverk, slik EØS-avtalen gir oss rettigheter til. Forvaltningen utarbeider skriftlige innspill til EU-høringer («Have your say», høringer fra byråene m.v..) der

hvor det er relevant på prioriterte områder. Disse utgjør et viktig grunnlag for kommisjonens forberedelser av nye regelverksforslag.

Miljøforvaltningen har en nasjonal ekspert i kommisjonen som jobber med karbonprising og vil i løpet av 2025 få på plass en nasjonal ekspert innenfor vannforvaltning. KLD har to spesialutsendinger på EU-delegasjonen i Brussel. Norge deltar i flere av EUs programmer i perioden 2021-2027. Mange av disse er viktige for det grønne skiftet, herunder forsknings- og innovasjonsprogrammet Horisont Europa, romprogrammet Space og investerings- og kapasitetsbyggingsprogrammet DIGITAL. En prioritering i 2025 er å delta aktivt i arbeidet med Norges innspill til den neste programperioden fra 2028.

EUs innovasjonsfond bruker deler av inntektene fra kvotesystemet til innovative prosjekter for avkarbonisering. Enova er nasjonalt kontaktpunkt for norske aktører som søker støtte.

Gjennom halvårige møter i EØS-referansegruppen for miljø legger KLD vekt på å involvere norske samfunnsaktører som næringslivets parter, forskning, kommunesektoren og ulike miljø-, bransje- og interesseorganisasjoner i sitt EU/EØS- arbeid. Det jobbes løpende frem EØS-notater om aktuelle saker som publiseres i EØS-notatbasen på regjeringen.no..

Miljødirektoratet legger alle relevante EU-høringer ut på sine nettsider og sender det vesentligste av Kommisjonens forslag til klima- og miljøregelverk på nasjonal høring. Miljødirektoratet legger også ut informasjon om kommende krav i nytt EU-regelverk som treffer blant annet næringsliv og kommuner. Her gis også oversikt over status for EUs beslutningsprosess og gjennomføring av enkeltsaker.

EU/EØS-arbeidet løftes fast i styringsdialogen mellom departement og direktorat og det legges vekt på intern veiledning og kompetanseheving om EU/EØS-spørsmål begge steder. Det er utviklet rutiner for EU/EØS -arbeid som inkluderer faste møter mellom KLD og Miljødirektoratet for å sikre god informasjonsdeling samt sikre strategisk, effektiv og rettidig oppfølging av EU/EØS-regelverk.

Siden kulturmiljøfeltet ligger utenfor det som favnes av miljøbegrepet i EU, men i Norge ivaretas som en del av miljøhensynene, er det viktig at KLD også følger med på hvordan utvikling av EUs rettsakter påvirker kulturmiljø i Norge, både når det gjelder muligheter og utfordringer. Eksempler er direktiver som setter krav til energiytelse i bygg, bærekraftige produkter til byggebransjen, energilovgivning, og kjemikalierregelverk. Videre er det viktig å følge med på EUs taksonomi for bærekraftig og økonomisk aktivitet, og særlig målene som gjelder å begrense klimagassutslipp, klimatilpasning og omstilling til en sirkulær økonomi, som også vil kunne få konsekvenser for kulturmiljøfeltet.

EØS-midlene utgjør et bidrag til økonomisk og sosial utjevning i Europa. I den nye programperioden utgjør grønn omstilling og gjennomføring av den grønne given i mottakerlandene en av 3 hovedprioriteringer. Ordningen involverer norske myndigheter og fagmiljøer og bidrar til gjensidig kunnskapsdeling. Kulturmiljø videreføres også som innsatsområde, med klimaomstilling som en av prioriteringene. Europas kulturarv er en felles og ikke-fornybar ressurs av stor verdi. Kulturmiljø kan bidra til å redusere klimagassutslipp,

ved å bevare og oppgradere eksisterende bygninger i stedet for å rive og bygge nytt.. På den måten kan EØS-midlene bidra til å fremme gjenbruk og sirkulærøkonomi, samtidig som lokal utvikling styrkes gjennom arbeidsplasser, aktivitet og økt tilhørighet.

Som et supplement til EØS-avtalen har Norge og EU inngått en 'grønn allianse' som en ramme for uformelt sektorovergripende samarbeid om grønn omstilling i Europa og internasjonalt. Her har KLD i første runde styrket dialog og erfaringsutveksling med EU om virkemidler og tiltak innenfor grønn skipsfart, naturforvaltning og tropisk skog.

Det nordiske klima- og miljøsam arbeidet forblir en tung leverandør av kunnskap og politiske initiativer som kan fremmes overfor EU og inn i globale forhandlinger. Blant annet vil et nytt program for sirkulær økonomi under nordisk ministerråd kunne bidra med viktig kunnskap inn i EU-kommisjonens arbeid på området.

KLD bidrar aktivt til styrking av regjeringens Europapolitikk i forlengelse av Eldring-utvalgets rapport samt EFTA-rapporten om horisontale EU-initiativer og rettsakter som påvirker det indre marked og EØS. Det legges i denne sammenheng stor vekt på sektorovergripende samarbeid og rutiner som tillater tidlige og helhetlige vurderinger av større saker som berører norske kjerneinteresser.